

ΜΑΘΗΜΑ: ΓΛΩΣΣΑ
ΤΑΞΗ: Ε
ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ (ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ)
ΟΝΟΜΑ:

Συντακτικό Θεωρία & Ασκήσεις

Χρήσιμες συμβουλές για να διαβάσεις αποτελεσματικά τη θεωρία:

1. Κάνε μία πρώτη ανάγνωση
2. Υπογράμμισε με μια ξυλομπογιά τα βασικά σημεία
3. Ξαναδιάβασε κομμάτι- κομμάτι προσπαθώντας να κατανοήσεις σε βάθος
4. Δώσε ένα δικό σου παράδειγμα για κάθε περίπτωση και έλεγξε αν είναι σωστό.
5. Προσπάθησε να εξηγήσεις σε κάποιον άλλο τι διάβασες, σαν να είσαι εσύ ο δάσκαλος ή η δασκάλα.

Θεωρία

Υποκείμενο

Η λέξη που φανερώνει ποιος **ενεργεί** ή ποιος **παθαίνει** αυτό που λέει το ρήμα.

Το υποκείμενο βρίσκεται πάντα σε πτώση **ονομαστική**.

Για να βρούμε το Υποκείμενο ρωτάμε **ποιος/ποια/ποιοι**.

Παραδείγματα:

1. Οι αθλήτριες κέρδισαν τον αγώνα.
Ρωτάω ποιες;
Υ = Οι αθλήτριες
2. Τα παιδιά ονειρεύονται το μέλλον.
Ρωτάω ποια;
Υ = Τα παιδιά

Αντικείμενο

Η λέξη που δηλώνει το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα στο οποίο **μεταβαίνει (πηγαίνει)** η ενέργεια του ρήματος.

Για να βρούμε το αντικείμενο ρωτάμε **τι** ή **ποιον/ποια**.

Το αντικείμενο μπορεί να είναι ουσιαστικό, αντωνυμία, ουσιαστικοποιημένο επίθετο ή και μια ολόκληρη πρόταση.

Παραδείγματα:

1. Ο μαθητής φτιάχνει μια κατασκευή.
Ρωτάω τι;
Α = κατασκευή
2. Φοβάται μήπως βρέξει.
Ρωτάω τι;
Α = μήπως βρέξει

Κατηγορούμενο

Κάποια ρήματα αντί για αντικείμενο παίρνουν κατηγορούμενο και ονομάζονται **συνδετικά**.

Το κατηγορούμενο μας δίνει κάποια **πληροφορία** για το υποκείμενο.

Τα πιο συνηθισμένα συνδετικά ρήματα είναι: είμαι, γίνομαι, φαίνομαι, θεωρούμαι, εκλέγομαι, ανακηρύσσομαι, μοιάζω, εκλέγομαι, διορίζομαι, εμφανίζομαι, παρουσιάζομαι, ονομάζομαι, γεννιέμαι, αποδεικνύομαι κ.α.

Το κατηγορούμενο βρίσκεται πάντοτε **στην ίδια πτώση με το υποκείμενο** και μπορεί να είναι ουσιαστικό, επίθετο, μετοχή, αριθμητικό, επίρρημα, εμπρόθετος προσδιορισμός ή και ολόκληρη πρόταση.

Παραδείγματα:

1. Η Φαίδρα εκλέχτηκε πρόεδρος της τάξης.
Κ = πρόεδρος (ουσιαστικό)
2. Τα ρούχα φαίνονται φθαρμένα.
Κ = φθαρμένα (μετοχή)

Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα

Τα ρήματα που χρειάζονται αντικείμενο για συμπληρωθεί η έννοιά τους (να βγάλουν νόημα) ονομάζονται Μεταβατικά.

Τα ρήματα που δεν χρειάζονται αντικείμενο, ονομάζονται αμετάβατα.

Παραδείγματα:

1. Συνήθως κοιμάμαι νωρίς. (κοιμάμαι = αμετάβατο)
2. Κάθε πρωί σκαλίζω τον κήπο. (σκαλίζω, παίρνει αντικείμενο= μεταβατικό).

Μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα

Τα μεταβατικά ρήματα χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, στα μονόπτωτα και στα δίπτωτα.

Τα μονόπτωτα ρήματα έχουν **ένα αντικείμενο**.

Τα δίπτωτα ρήματα έχουν **δύο αντικείμενα**. Τα αντικείμενα μπορούν να βρίσκονται στην ίδια πτώση ή σε διαφορετική.

Παραδείγματα:

1. Ο οικοδόμος έχτισε τον τοίχο.
Α = τον τοίχο, → μονόπτωτο
2. Τα εγγόνια χάρισαν στον παππού δώρα.
Α = δώρα, στον παππού → δίπτωτο
3. Της είπε το μυστικό
Α = της, μυστικό → δίπτωτο

Απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις

Απρόσωπα ρήματα ονομάζονται τα ρήματα που ολόκληρη πρόταση και συνήθως βρίσκονται στο γ' ενικό πρόσωπο.

Παράδειγμα:

Απαγορεύεται να καπνίζετε.

Απρόσωπο ρήμα Υποκείμενο

Εκτός από τα απρόσωπα ρήματα, υπάρχουν και οι απρόσωπες εκφράσεις. Αυτές σχηματίζονται συνήθως με το είναι και ένα επίθετο ή ουσιαστικό (π.χ. είναι ανάγκη). Και οι απρόσωπες εκφράσεις παίρνουν ως υποκείμενο μια ολόκληρη πρόταση.

Παράδειγμα:

Είναι κακό να αδικούμε τους άλλους.

Απρόσωπη έκφραση Υποκείμενο

Ασκήσεις

Προσοχή: Για να μπορέσεις να λύσεις τις ασκήσεις, είναι απαραίτητο να διαβάσεις καλά τη θεωρία. Πριν λύσεις κάθε άσκηση διάβασε τουλάχιστον 3 φορές ξανά το κομμάτι της θεωρίας που της αντιστοιχεί.

1. Υπογράμμισε τα ρήματα στις παρακάτω προτάσεις και σημείωσε αν είναι μεταβατικά ή αμετάβατα.

Τα πουλιά κελαηδούν.

Ο ήλιος λάμπει στον ουρανό.

Η μητέρα συμβουλεύει τα παιδιά της.

Το τρένο σφύριξε 3 φορές.

Το κουδούνι χτύπησε για πρώτη φορά φέτος.

Ο δήμαρχος εκλέχτηκε από τους πολίτες.

Η Ρόζα έδεσε την κορδέλα της.

Η κυβέρνηση ψηφίζει νέους νόμους.

Οι αστροναύτες εξερευνούν το διάστημα.

2. Βρίσκω και σημειώνω το Υποκείμενο, Ρήμα, Αντικείμενο και Κατηγορούμενο στις παρακάτω προτάσεις. Δεν ξεχνώ να κάνω τις κατάλληλες ερωτήσεις.

Ο χειμώνας είναι βροχερός.

Ο υδραυλικός επισκευάζει τη βρύση.

Η δικηγόρος γράφει μια επιστολή.

Ο κομμωτής κουρεύει τη θεία.

Η γιατρός διορίστηκε στο νοσοκομείο.

Η πεταλούδες πετάνε ψηλά στον ουρανό.

Ο αθλητής φαίνεται κουρασμένος.

5. Να κυκλώσεις το απρόσωπο ρήμα ή την απρόσωπη έκφραση και να υπογραμμίσεις το υποκείμενό τους.

Πρέπει να με ακούσεις οπωσδήποτε.

Δεν πρόκειται να μιλήσω σε καμία περίπτωση.

Δε συμφέρει να γίνει όπως προτείνεις.

Φαίνεται πως δεν θα αργήσει.

Ακούστηκε πως τα κατάφεραν όλοι.

Κρίμα είναι να συμβεί τέτοια αδικία.

Είναι ώρα να πάμε στο σχολείο.

6. Να γράψεις προτάσεις με τα ρήματα: **ακούγεται, φτάνει, αξίζει** και να δηλώσεις αν είναι προσωπικά ή απρόσωπα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Να διαλέξεις 3 συνδετικά ρήματα και να φτιάξεις δικές σου προτάσεις. Σημείωσε ποιο είναι το κατηγορούμενο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Γράψε 3 προτάσεις με δίπλωτα ρήματα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Και κάπου εδώ τελείωδες...

Κάνε όμως μια τελευταία ανάγνωση στη θεωρία!!!

